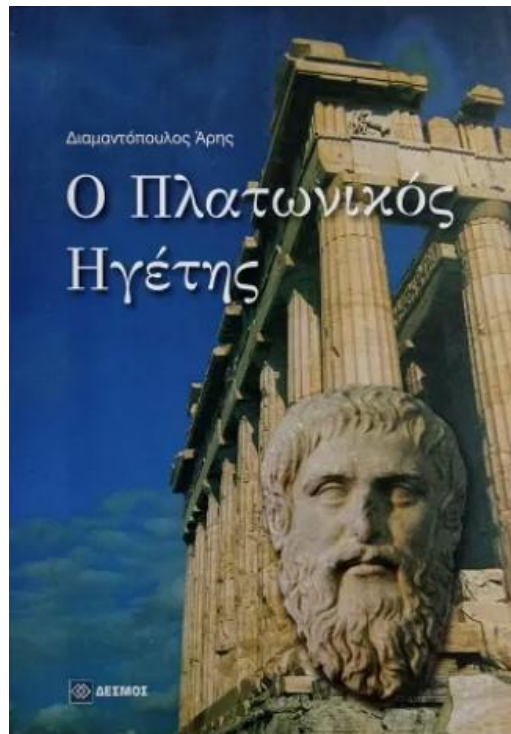

Ο μύθος του σπηλαίου του Πλάτωνος

Γράφει ο: Άρης Διαμαντόπουλος

Αφού ο Πλάτων κατέθεσε τις προτάσεις του για την διάπλαση του ήθους και της γύμνασης του σώματος των νέων ανθρώπων και ιδιαίτερα γι' αυτούς που προορίζονται ως ηγέτες, ολοκληρώνει τις σκέψεις του για την πνευματική μόρφωση αυτών.

Την αξία, ως επίσης και ποια πρέπει να είναι η μορφή της πνευματικής παιδείας αυτών που προορίζονται ως ηγέτες της κοινωνίας, ο Πλάτων, ως συνήθως, θα τις αποδώσει με τον περίφημο «μύθο του σπηλαίου», όπως επικράτησε να λέγεται.

Κρίνεται επομένως αναγκαίο να γίνει μία συνοπτική, κατά το δυνατόν, περιγραφή αυτού, με τις ανάλογες ερμηνείες του και προεκτάσεις καθόσον αφορά γενικά την παιδεία των πολιτών, αλλά ποιος πρέπει να είναι ο ηγέτης και η υποχρέωσή του προς την κοινωνία.

Ο Πλάτων παριστάνει τις αξίες αυτές με την ακόλουθη περιπετειώδη εικόνα:

Μέσα σε μία υπόγεια σπηλιά, που έχει ένα μακρύ άνοιγμα προς τον δρόμο, από τον οποίο έρχεται και το φως, υπάρχουν άνθρωποι από μικρά παιδιά δεμένοι με δεσμά σε πόδια και αυχένες, έτσι ώστε να μένουν ακίνητοι βλέποντας μόνο κατ' ευθείαν, χωρίς οι δεσμοί αυτοί να επιτρέπουν να γυρίσουν κυκλικά τα κεφάλια τους.

Οπότε οι δεσμώτες αυτοί δεν έχουν άλλες παραστάσεις και εμπειρίες παρά μόνο από τα είδωλα των σκιών των πραγματικών ανθρώπων, ζώων και αντικειμένων που κινούνται στο δρόμο και οι σκιές τους προβάλλονται στο απέναντι από τους δεσμώτες τοίχο, από τις οποίες επίσης θεωρούν ότι προέρχονται και οι φωνές τους λόγω της αντήχησης.

Αυτοί λοιπόν οι άνθρωποι είναι ολοκληρωτικά αδύνατον να θεωρούν ως αλήθεια κάτι άλλο, εκτός από αυτά τα είδωλα τα οποία έχουν γνωρίσει από την παιδική τους ηλικία, τονίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον σκοταδισμό του ανθρώπου, τον οποίο η αμάθειά του μπορεί να τον κρατήσει σε όλη του τη ζωή δέσμιο μιας εικονικής πραγματικότητας, όταν και ο ίδιος δεν κάνει κάποια προσπάθεια να σπάσει τα δεσμά του σκοταδισμού του κινούμενος από την περιέργειά του.

Αυτό συμβαίνει όμως στη συνέχεια του μύθου εξιστορώντας ο Πλάτων τον τρόπο της λύτρωσής τους από τα δεσμά και τη θεραπεία αυτών από την αφροσύνη τους.

Κάποιος όμως από αυτούς τους δεσμώτες κατόρθωσε και λύθηκε από τα δεσμά του, σηκώθηκε όρθιος, γύρισε τον αυχένα του και βάδισε με άλγη, λόγω των δεσμών και της ακινησίας του. προς το άνοιγμα του σπηλαίου από όπου ερχόταν το φως. Από τις σκιές που μέχρι τότε έβλεπε ως αληθινές, έρχεται τώρα με καθαρή ματιά σε επαφή με τα πραγματικά αντικείμενα και είναι επόμενο να σε απορεί θεωρώντας ως αληθινότερα αυτά που έβλεπε τότε, από την πραγματικότητα που τώρα παρουσιάζεται ενώπιόν του.

Επειδή αισθάνεται και άλγος στα μάτια του, που δεν ήταν εθισμένα στο φως, αισθάνεται την ανάγκη να ξαναγυρίσει στο σπήλαιο, όπου θα μπορούσε άνετα να βλέπει τα είδωλα που θεωρούσε σαφέστερα ως πραγματικά.

Αλλά και σε αυτές τις περιπτώσεις, όση δύναμη ξεχωριστή από τους άλλους και αν έδειξε ο δεσμώτης, ο οποίος θέλησε να γνωρίσει τη φωτεινή αλήθεια, χρειάζεται άλλη τόση -σύμφωνα με την αφήγηση του Πλάτωνα- να τον συγκρατήσει στον κόσμο της φωτεινής αλήθειας, όση οδύνη και αγανάκτηση να προκαλεί στον απελευθερωμένο δεσμώτη η διαμονή του κοντά στη χώρα του φωτός, ώστε να μην επιστρέψει πάλι στον σκοταδισμό της αμάθειας και της μικρότητάς του, στον οποίον είχε και εθισθεί.

Έτσι παραμένοντας και εθιζόμενος στον κόσμο της πραγματικότητας μαθαίνει προοδευτικά πλέον να διαχωρίζει τα είδωλα των ανθρώπων και των άλλων αντικειμένων από τα πραγματικά πρωτότυπά τους.

Ευρισκόμενος δε ο δεσμώτης σε αυτόν τον ωραίο κόσμο της γνώσης με την δική του προσπάθεια (αλλά και με το χέρι βοήθειας που θα τύχει από κάποιον καλό δάσκαλο) και αναμιμνησκόμενος την προηγούμενη κατοίκησή του και τη σοφία των ειδώλων, καλοτυχίζει τον εαυτό του γι' αυτή την ανάβαση, αλλά συγχρόνως ευσπλαχνίζεται και τους συνδεσμώτες του.

Συνεχίζοντας αυτός πλέον ο δεσμώτης τους συλλογισμούς του από τον κόσμο του φωτός της γνώσης, δεν μετανόησε για την απόφασή του αυτή, παρόλα τα βάσανα που πέρασε για να συναντηθεί με τον επάνω αυτόν ωραίο κόσμο και μπροστά σε αυτό το αγαθό της γνώσης που βρέθηκε, ουδόλως θα αισθανόταν κάποια επιθυμία να τύχει επαίνων και βραβείων και των άλλων τιμών, όπως ήταν θεσπισμένα στον απατηλό κόσμο του σπηλαίου για τους πλέον οξυδερκείς και ικανούς από τους δεσμώτες.

Ο άνθρωπος που σκέπτεται και πράττει ειλικρινά για την εξέλιξή του και την έντιμη προσφορά του προς τους άλλους, πράγματι δεν αποβλέπει σε βραβεία και επαίνους, γι' αυτό και ο δεσμώτης μας σκέπτεται, από ευσπλαχνία προς τους συνδεσμώτες του, να κατέλθει και πάλι στο σπήλαιο.

Πλην όμως αναλογίζεται πώς θα μπορέσει να προσαρμοσθεί και πάλι σ' εκείνες τις συνθήκες του σκοταδισμού των συνδεσμωτών του και ποια γλώσσα να χρησιμοποιήσει προκειμένου να κατανοήσουν ποια είναι η πραγματική αλήθεια των ειδώλων που βλέπουν, ώστε οι ίδιοι να πεισθούν και να προσπαθήσουν την ανάβασή τους στον κόσμο του φωτός της γνώσης.

Διότι εάν δεν συμβεί αυτό υπάρχει πιθανότητα ο λυτρωτής τους να γελοιοποιηθεί, αλλά και ο κίνδυνος, εάν μπορούσαν αληθινά, να τον φονεύσουν. Αυτή δυστυχώς την κατάληξη έχουν οι μεγάλες διάνοιες που θέλησαν να ανυψώσουν την ανθρωπότητα σε υψηλότερους ορίζοντες της αλήθειας αλλά και της αρετής, για τους οποίους οι συνάνθρωποί τους δεν είχαν ακόμα ωριμάσει για να αποδεχθούν και να αφομοιώσουν αυτού του ύψους τα αγαθά.

Όπως συνέβη και στον δάσκαλο του Πλάτωνος, τον Σωκράτη, αλλά και σε άλλους προγενέστερους φιλοσόφους και γι' αυτό στον μύθο αυτό ο ανυψωθείς δεσμώτης του συλλογίζεται την κάθοδό του στους άλλους συνδεσμώτες του, ώστε να φωτισθούν οι ίδιοι και ν' αντιληφθούν τον λόγο της αλήθειας.

Αυτός ουσιαστικά ήταν ο μύθος των δεσμοτών του σπηλαίου, που ο Πλάτων διατύπωσε παραβολικά προκειμένου να τονίσει με έμφαση την αξία της υψηλής γνώσης, της οποίας η ανάβαση πρέπει απαραίτητα να συνδυασθεί και με την άνοδο της ψυχής στον νοητό χώρο του αγαθού.

Όπως εξάλλου και ο ίδιος λέγει ότι μέσα στην περιοχή των εμπειρικών γνώσεων πρέπει να θεωρηθεί, ότι υπάρχει και η ιδέα του αγαθού, η οποία με μεγάλη δυσκολία γίνεται ορατή, όταν όμως γίνει τότε φωτίζεται ο νους και η συνείδηση του ανθρώπου, όπως συνέβη με τον ανυψωθέντα δεσμώτη και τότε θα δει, ότι αυτή είναι η αιτία της ορθότητας και της ομορφιάς όλων των όντων.

Αυτή την ικανότητα, να βλέπει μέσα από την πραγματική και τη νοητική αλήθεια, πρέπει να έχει ο άνθρωπος ο οποίος σέβεται τον εαυτό του και θέλει να συμπεριφέρεται λογικά στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή του.

Επίσης στο γνωσιολογικό ερώτημα, το οποίο εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα, εάν η αλήθεια υπάρχει στην εμπειρία των αισθήσεων ή είναι παραγωγή του νου, ο Πλάτων απαντά, ότι η αλήθεια ενυπάρχει τόσο στην ορατή πραγματικότητα όσον και στο νου.

Αλλά σε αυτόν τον χώρο του αγαθού της γνώσης και της αρετής, όπου ο άνθρωπος προσεγγίζει με κόπους και με βάσανα, όλη η ύπαρξή του κυριαρχείται από φως σε σκέψεις και σε συναισθήματα, απελευθερώνεται από την αμάθεια και τις κακίες και γενικά από τα «δεσμά του ανθρώπου του σπηλαίου».

Εκεί σ' αυτό το ύψος, όπου έφθασε ο ίδιος, βρίσκει την ουσιαστική ευδαιμονία του και δεν θέλει να ασχολείται με την ανθρώπινη αθλιότητα.

Αλλά εάν, παρόλη αυτή την ευδαιμονία που συνάντησε ο άνθρωπος καλλιεργώντας τη γνώση και την αρετή, θελήσει να κατέλθει στον κόσμο των «δεσμοτών», θα διασυρθεί διότι θα είναι αδέξιος να αντιμετωπίσει τις αντιλήψεις αυτών για τον δίκαιο και την αλήθεια, αφού αυτές οι έννοιες προέρχονται από τις σκιές των ειδώλων, καθόσον οι «δεσμώτες» ουδέποτε έχουν γνωρίσει την όλη αλήθεια, που αυτός έχει γνωρίσει.

Εάν μεν αυτός ο χαρισματικά ευφυής άνθρωπος κάνει το λάθος να παρασυρθεί από τα πάθη του, με αποτέλεσμα από τον χώρο του αγαθού να πέσει στις οδύνες του απατηλού κόσμου και να γίνει καταγέλαστος, είναι άξιος του παθήματός του, θα πει ο Πλάτων.

Αλλά το ίδιο, πλην όμως λιγότερη συμφορά, θα υποστεί και εκείνος ο οποίος, αν και δεν έχει τις πνευματικές και ηθικές δυνάμεις, τολμά να προχωρήσει σε κορυφές της κοινωνίας, θα γίνει αξιολύπητος λόγω της μεγάλης του αμάθειας στους υψηλούς κοινωνικούς ηγετικούς ρόλους για τους οποίους δεν είχε τα προσόντα.

Επομένως δεν πρέπει να υπερβαίνονται τα φυσικά μας μέτρα και να διαπράττουμε έτσι αδικία έναντι του εαυτού μας, αλλά και της κοινωνίας, με όλα τα δυσάρεστα που αυτή η πτώση ή υπερβολή συνεπάγεται, καθόσον δίκαιο κατά τον Πλάτωνα είναι ο καθένας να έχει στην πόλη εκείνη τη θέση, που στη φύση του ταιριάζει.

Αυτή η έννοια της δικαιοσύνης, κατά Πλάτωνα, εκφράζει βέβαια τον σύγχρονο επαγγελματικό προσανατολισμό, του οποίου η εφαρμογή αρμόζει σε κάθε προηγμένη κοινωνία.

Αυτή αποτελεί και σήμερα τη σχολή της Ψυχολογίας του Καρλ Γκούσταβ Γιουνγκ, η οποία αποτελεί τη συνέχεια της Πλατωνικής δικαιοσύνης και η οποία υποστηρίζει, ότι αν το άτομο δεν ακολουθεί το επάγγελμα που ταιριάζει στη φύση του, τότε το άτομο αυτό διακατέχεται από νευρο-ψυχωτικές διαταραχές και ψυχοσωματικές ασθένειες.

Αλλά, για να μη στερηθεί η πόλη τους άριστους κυβερνήτες, πρέπει η ίδια η πολιτεία να επιλέγει και να παιδεύει τις καλύτερες ευφυίες των φιλοσόφων. Αφού λάβουν την κατάλληλη μόρφωση και απολαύσουν το αξίωμά τους, πρέπει να θέλουν στη συνέχεια να κατεβαίνουν πάλι στο επίπεδο των «δεσμοτών», όχι για να παίρνουν από το μερίδιο των κόπων τους και τις αναξιοπρεπείς τιμές τους, αλλά για να ανυψώσουν τους συμπολίτες τους «δεσμώτες» στη χώρα του αγαθού, μακριά από το σκότος της αμάθειας και τα πάθη της κακίας.

Επομένως ο Πλάτων, χάριν μιας υγιούς κοινωνίας, αλλά και για να αποφύγει τον κίνδυνο να εισέλθουν στην διακυβέρνηση της πόλης άτομα αμαθή, απαίδευτα και αμφιβόλου ήθους, σε αμφοτέρωτα τα πολιτικά του έργα, τόσο στην «Πολιτεία» όσο και στους «Νόμους», εισάγει σειρά δοκιμασιών στους υποψηφίους που προορίζονται για τα αξιώματα της πόλης.

Σήμερα, η επιστήμη της Ψυχολογίας έχει προοδεύσει, ώστε να προσδιορίζεται τόσο ο βαθμός ευφυΐας κάθε ατόμου όσο και οι ειδικές ικανότητες επίσης κάθε ανθρώπου, δηλαδή αν είναι κατάλληλος για ηγέτης, είτε για καλλιτέχνης είτε ως χειριστής του λόγου ή ως μηχανικός κλπ.

Επί παραδείγματι, βασικό γνώρισμα της ηγετικής προσωπικότητας είναι να έλκει, αλλά και να έλκεται από την κοινωνία, φροντίζοντας για την ανύψωσή της από αγάπη και μόνο προς αυτήν. Αυτές οι ηγετικές προσωπικότητες αντιμετωπίζουν ευέλικτα και με ενθουσιασμό τα τρέχοντα προβλήματα της κοινωνίας, αλλά ταυτοχρόνως και με καινοτόμο αισιόδοξο οραματισμό το μέλλον της.

Έτσι μόνο, άρχοντες και πολίτες θα ζουν μέσα σε μία πόλη όλοι σωστά ενημερωμένοι για τα δημόσια πράγματα, χωρίς τον σκοταδισμό της άγνοιας όπως συμβαίνει σε άλλες πόλεις, που διοικούνται από άρχοντες οι οποίοι σκιαμαχούν και διχοστατούν ο ένας προς τον άλλον ποιος θα πάρει την εξουσία, θεωρώντας αυτή ότι είναι ένα μεγάλο αγαθό.

Ο μύθος του σπηλαίου του Πλάτωνος, δεν ερμηνεύει μόνο τον τρόπο ανάδειξης και την ποιότητα του ήθους ενός χαρισματικού ηγέτη, αλλά συγχρόνως αποκαλύπτει και την υποχρέωση της πολιτείας, μέσω της παιδείας, να απολυτρώνει τον άνθρωπο από τα δεσμά της αμάθειας, αλλά και από τα ψευδή «είδωλά» του.

Αν όμως η παιδεία και η καλλιέργεια της επιστήμης απελευθερώνει τον άνθρωπο από την άγνοια και τα ψεύδη, αν και η πολιτική από τον Πλάτωνα θεωρείται στο έργο του

«Πολιτικός» η πρώτη των επιστημών, δυστυχώς παρατηρείται, ότι η πολιτική στην πρακτική της δεν μπορεί να διατηρηθεί στο αξιολογικό βάθος που την έθεσε ο Πλάτων, εξαιτίας της παρηκμασμένης πλέον κομματικής δημοκρατίας.

Η πολιτική, αν και είναι η μόνη Επιστήμη φροντίδας και ανύψωσης της κοινωνίας, όμως έχει φθάσει να διατυπώνει έναν παραπλανητικό δημόσιο λόγο, χάριν κατάκτησης και διατήρησης της εξουσίας, διχάζοντας την κοινωνία.

Ένας τέτοιος όμως δημόσιος λόγος πολιτικής επικοινωνίας δεν απελευθερώνει τις συνειδήσεις των πολιτών, αλλά απεναντίας καθιστά αυτούς πάλι «δεσμώτες», γνώστες μόνο των ειδώλων της αλήθειας. Αλλοιώνει έτσι την ανθρώπινη υπόσταση, η οποία μάλιστα επικουρείται δυστυχώς και από την έννοια του «οπαδού». Ως επίσης, ένας τέτοιος παραπλανητικός πολιτικός λόγος αλλοιώνει ακόμη και αυτό το αγαθό της δημοκρατίας. Αλλοιώνει, όχι μόνο το αγαθό της δημοκρατίας ως εννοίας, αλλά και τους θεσμούς της λειτουργίας της. Αγαθό είναι η δημοκρατία διότι έχει άμεση διασύνδεση με τις ατομικές ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών.

Υπ' αυτές τις συνθήκες, λοιπόν, στις συνειδήσεις των πολιτών παγιώνεται η κατάσταση του «οπαδού», η οποία μάλιστα μεταφέρεται από γενιά σε γενιά εκφράζοντας, κατά κάποιον τρόπο, μία κατηγορία του «συλλογικού υποσυνειδήτου» του Καρλ Γκούσταβ Γιουνγκ.

[Αυτά καθιστούν] τον σύγχρονο πολίτη μιας μορφής του «πλατωνικού δεσμώτη», ο οποίος έχει γνωρίσει την πολιτική πραγματικότητα μέσα από τον παραμορφωτικό φακό της κομματικής θεωρητικής ιδεολογίας.

Πλην όμως, ο πολίτης και γενικά ο άνθρωπος, έχει ανάγκη από την παγίωση υψηλότερων αξιών στο «συλλογικό του υποσυνείδητο», που αναβαθμίζουν και ανυψώνουν την ανθρώπινη υπόσταση, όπως είναι οι εθνικές και οι πολιτιστικές μας παραδόσεις και οι ουσιαστικές δημοκρατικές αρχές.

Γενικά όμως, αυτή η συνειδησιακή κατάσταση της οποιασδήποτε μορφής «οπαδού» αξίζει επιστημονικής έρευνας, προκειμένου να δοθεί κάποια αποτελεσματική απάντηση, ως ένα κοινωνικό γεγονός που δημιουργεί συγκρούσεις, διότι δυστυχώς αναδεικνύονται ισχυρότερες των άλλων υψηλότερων αξιών της κοινωνίας.

Τέλος, ο «μύθος του σπηλαίου» του Πλάτωνος σήμερα, αυτήν την εποχή της πανδημίας του κορονοϊού, βρίσκει εφαρμογή ως μία εικονική πραγματικότητα, όπου οι άνθρωποι κλεισμένοι στα σπίτια τους μπορεί να μη βλέπουν τις σκιές του σπηλαίου του Πλάτωνος, πλην όμως επικοινωνούν ηλεκτρονικά μέσω των διαδικτύων με την εικονική πραγματικότητα των ζωντανών υπαρκτών ανθρώπων.

Σήμερα, με την πανδημία του κορονοϊού, αυτή είναι μία αναγκαία κατάσταση που εξυπηρετεί τις διανθρώπινες σχέσεις και εν γένει την λειτουργία της κοινωνίας. Διότι η επικοινωνία των ανθρώπων εκφράζει υπαρξιακή ανάγκη, έστω κι αν είναι εικονική.

Διατυπώνεται όμως η ευχή, όπως αυτή η ηλεκτρονική επικοινωνία να μη καταστεί μόνιμη κατάσταση και μετά το πέρας της πανδημίας, διότι τότε ο άνθρωπος θα καταστεί πραγματικά «δεσμώτης του σπηλαίου» του Πλάτωνος.

Η ζωντανή επικοινωνία είναι στην φύση του ανθρώπου και όταν ο άνθρωπος απομακρύνεται από την φύση του, η ίδια η φύση τον τιμωρεί.

Δεν μπορούμε ν' απαρνηθούμε αυτήν την πρόοδο, αλλά μένουμε στο βαθμό που εξυπηρετεί και όχι ν' αντικαθιστά τις ζωντανές διανθρώπινες σχέσεις μας.

Είναι αναγκαίο να παραμείνουμε στο «μέτρον» στην «μεσότητα και το ορθόν», που λέει ο Αριστοτέλης, ο οποίος όμως λέει και κάτι άλλο στα «Πολιτικά» του.

Αισθάνομαι ότι υπάρχω μέσα από την ζωντανή παρουσία του άλλου.

Επομένως συμπεραίνεται, ότι ο «Μύθος του Σπηλαίου» του Πλάτωνος είναι πάντα στην «καιρικότητα των καιρών».

Βιβλιογραφία

Ανωτάτη Σχολή Πολέμου. Ψυχολογικές Επιχειρήσεις. Στρατιωτικές Εκδόσεις. Θεσσαλονίκη 1975.

Βέλτσος Γεώργιος. Κοινωνιολογία των Θεσμών. Ο Θεσμικός Λόγος και η Εξουσία. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα 1977.

Bernard De Plas-Verdier Henri. Η Διαφήμιση. Μετάφραση Σάββας Βάσος Βασιλείου. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα 1977.

Βλάχος Γεώργιος. Εισαγωγή στις Πολιτικές Θεωρίες. Τεύχη I-II. (Οι οδηγίες του Νικολό Μακιαβέλι εμπεριέχουν την πραγματικότητα με ψυχολογική κατεύθυνση). Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα 1978-1979.

Πολιτική. Τόμοι I-II-III. (Περί του κοινού αγαθού και της πολιτικής ολοκλήρωσης).

Η θεωρητική θέση στην πολιτική επιστήμη, η Σχολή των Συμπεριφοριστών της Ψυχολογίας). Αθήνα 1977-1978-1981.

Δάρας Ιωάννης. Τα Ψυχολογικά Κίνητρα του Εγκλήματος. (Εξετάζονται οι χαρακτήρες και οι συμπεριφορές με το έγκλημα). Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα 1973.

Διαμαντόπουλος Άρης. Εγκυκλοπαίδεια Ψυχολογίας. Τόμος 1ος. Προσωπικότητα. (Η διαιρετότητα της ψυχής. Ένστικτα-Συναίσθημα-Λογική-Βούληση). Αυτοέκδοση. Ναύπακτος 2001.

Τόμος 2ος. Περιβάλλον. (Τα περιβάλλοντα μέσα από τα οποία διαμορφώνεται η συμπεριφορά των ατόμων. Διαφήμιση, Δημόσιες Σχέσεις, Ιδεολογίες-Νοοτροπίες και Στερεότυπα). Χειρόγραφος. Ναύπακτος 1985.

Τόμος 3ος. Συμπεριφορά. (Ατομική, Ομαδική Ψυχολογία. Σχολές διαμόρφωσης συμπεριφοράς. Κλινική Ψυχολογία. Χειρόγραφος. Ναύπακτος 1985.

Αισθάνομαι η Ψυχή στην Οικογένεια. (Οικογενειακές Σχέσεις). Αυτοέκδοση. Ναύπακτος 1995.

Ο Πλατωνικός Ηγέτης. (Ποιος είναι ο Φιλόσοφος Πολιτικός. Πρόταση για ένα άλλο σύγχρονο δημοκρατικό πολιτικό σύστημα. Υποκατάσταση των πολιτικών θεωριών από την Επιστήμη). Εκδόσεις «Δεσμός». Πειραιάς 2012.

Ζομπονάκης Σπύρος. Δημόσιες Σχέσεις. Αθήνα 1974.

Κούτρας Δημήτριος. Από την Αρχαία στη σύγχρονη Ευρωπαϊκή Φιλοσοφία. Το Πρόβλημα της Αλήθειας. Αυτοέκδοση. Αθήνα 1999.

Μαγνήσαλης Κων/νος. Η Ψυχολογία του Καταναλωτή. Εκδόσεις. Αθήνα.

Μακιαβέλι Νικολό. Ο Ηγεμόνας. (Οι συμβουλές του προς τον Ηγεμόνα, προκειμένου να διατηρήσει την εξουσία του. Διέπονται από πραγματικό πνεύμα με ψυχολογική κατεύθυνση). Μετάφραση Ηλέκτρα Ανδρεάδη. Εκδόσεις Κάκτος. Αθήνα 1989.

Μεταξάς Ιωάννης. Πολιτική Επικοινωνία. Εφαρμοσμένη Πολιτική Επιστήμη. (Η πολιτική επικοινωνία σε πρακτικό εφαρμοσμένο επίπεδο). Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα.

Μουτσόπουλος Ευάγγελος. Η Φιλοσοφία της Καιρικότητας. (Πολιτικός και Πολίτες στο Υπερείναι των Καιρών). Εκδόσεις Καρδαμίτσας. Αθήνα 1984.

Η Αισθητική της Ηθικής. (Το Ωραίον ταυτίζεται με το Ηθικό). Εκδόσεις Ακαδημίας Αθηνών. Αθήνα 2009.

Μπακατσούλας Μενέλαος. Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία και Παθολογία. (Η ψυχική επανόρθωση αυτών που διέπραξαν αδικήματα και γενικά παρέβησαν τον νόμο). Εκδόσεις Σακκουλά. Αθήνα.

Μπαρμπούτης Γεώργιος. Η Απάτη στο Δημόσιο κατά τον Αριστοτέλη. Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση. Τόμος 33. Τεύχος 95. Σελίδες 105-122. Αθήνα. Μάιος 2015.

Μποζώνης Γεώργιος. Δοκίμιο Κοινωνιολογίας. (Περί του Ηγέτη). Αυτοέκδοση. Αθήνα 1976.

Ψυχολογία. (Θέματα Γενικής Ψυχολογίας). Αυτοέκδοση. Αθήνα 1976.

Οζέ Ετιέν. Η Καλύτερη Εποχή της Προπαγάνδας. (Η θετική συμβολή της πολιτικής και η εποχή της υπερπληροφόρησης από τα δημοσιογραφικά μέσα).

Συνέντευξη στον Τάσο Οικονόμου. Εφημερίδα Καθημερινή. Τέχνες και Γράμματα. Σελίδα 15. Αθήνα 1 Ιουνίου 2014.

Παρασκευόπουλος Ιωάννης. Ψυχολογία Ατομικών Διαφορών. (Τυπολογία, Γνωρίσματα Χαρακτήρων και Ψυχομετρία Νοημοσύνης και Ικανοτήτων, Ηγέτης-Οπαδός). Εκδόσεις Γρηγόρη. Αθήνα 1979.

Στοιχεία Κλινικής Ψυχολογίας. (Ψυχικές Παθήσεις). Εκδόσεις Γρηγόρη. Αθήνα 1981. Εξελικτική Ψυχολογία. (Από νηπιακής μέχρι και γεροντικής ηλικίας. Η μελέτη όλων των ηλικιών ολοκληρώθηκε και από άλλη βιβλιογραφία). Εκδόσεις Γρηγόρη. Αθήνα.

Ρωμανός Π. Κων/νος. Μετατοπίσεις Εννοιών, Πολιτική Ορθότητα και ο Μετάνθρωπος. Ελληνική Φιλοσοφική Επιθεώρηση. Τεύχος 94. Ιανουάριος 2015.

Sabine G.H. Η Ιστορία των Πολιτικών Επιστημών. Μετάφραση Μάνθος Κρίστης. Εκδόσεις Ατλαντίς. Αθήνα 1961.

Schwartzberg R.G. Πολιτική Κοινωνιολογία. (Κριτική στην παθολογική λειτουργία του κομματικού πολιτικού συστήματος). Επιμέλεια Αριστόβουλος Μάνεσης. Τόμοι I- II. Εκδόσεις Παρατηρητής. Αθήνα.

Simoir Guy. Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Μετάφραση Σάββας Βάσου-Βασιλείου. Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος. Αθήνα 1968.

Τσαούσης Δημήτριος. Στοιχεία Κοινωνιολογίας. Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα 1979. Φακιάλας Νικόλαος. Βασικές Γνώσεις Κοινωνιολογίας. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα 1978.

23. Φαναριώτης Παναγιώτης. Ψυχολογία Επιχειρήσεων. (Σύζευξη Ψυχολογίας ανθρώπων με τις δομολειτουργίες της επιχείρησης). Εκδόσεις Τεχνικών Ιδρυμάτων. Λάρισα 1974.

24. Φίλιας Βασίλειος. Όψεις της Διατήρησης και της Μεταβολής του Κοινωνικού Συστήματος. Τόμος II. (Αναφορά στην παθολογία του κοινοβουλευτικού κομματικού συστήματος και στην ανάγκη μεταρρυθμίσεων). Εκδόσεις Νέα Σύνορα. Αθήνα 1979.

Χατζηγηγορίου Μηνάς. Σύγχρονη Διοίκηση Επιχειρήσεων. Εκδόσεις Τυραβόλα. Αθήνα 1970.

Το παρόν άρθρο αποτελεί τμήμα από το σύγγραμμα του ιδίου «Ο Πλατωνικός Ηγέτης» με τίτλο «Ο Μύθος του Σπηλαίου». Σελίδες 112-117.

Δημοσιευμένο στις 18-02-2021 στο <https://www.eef.gr/articles/o-mythos-tou-spilaiou-tou-platwnos-tou-ari-diamantopoulou>

Επιπρόσθετα: Η περιγραφή του μύθου από τον Πλάτωνα

https://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=530&m=1